

کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی
مبارزه علیه فساد اداری

عقرب

۱۳۹۶

گزارش نظارت از

پیشرفت های مبارزه علیه فساد اداری

وزارت تحصیلات عالی

کابل - افغانستان

ترجمه دری گزارش

فهرست محتویات

۱. خلاصه اجرایی ۲
۱۱. سفارشات ۳
۱۱۱. مقدمه ۴
۱۱۷. میتودولوژی ۴
۱۷. یافته ها ۴
۱۷۱. نتیجه گیری ۱۷

خلاصه گزارش

کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه علیه فساد اداری یک کمیته مستقل بوده و از هیچ جانب رهبری نه می گردد، نه دولت و نه هم جامعه جهانی. این کمیته در کنفرانس کابل و لندن بعد از درک نیاز به یک اداره مستقل جهت مبارزه علیه فساد اداری تشخیص گردیده و بر اساس فرمان شماره 61 رییس جمهور ایجاد گردید.

کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه علیه فساد اداری بر موارد ذیل تمرکز می نماید.

- تهیه سفارشات مبارزه علیه فساد اداری
- نظارت و ارزیابی از تلاش های دولت و جامعه جهانی در امر مبارزه علیه فساد اداری؛ و
- گزارش دهی منظم به رییس جمهور، پارلمان و مردم افغانستان در رابطه به مبارزه علیه فساد اداری؛

کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی مبارزه علیه فساد اداری، پلان های مبارزه علیه فساد اداری وزارت ها را بازنگری می نماید. تقریباً همه وزارت ها این پلان ها را تهیه نموده اند. تا حال کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی پلان های 4 وزارت را بازنگری نموده است.¹ این پلان که تحت بازنگری قرار دارد مربوط به وزارت تحصیلات عالی می باشد.

وزارت تحصیلات عالی تعهد نموده است که در سال های ۱۳۹۶-۱۳۹۷ پلان مبارزه علیه فساد اداری راتطبیق می نماید. این راپور در مورد بازنگری پلان مذکور می باشد. در پروسه بازنگری و تحلیل یافته های کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی این را نشان می دهد که این وزارت تا حدی این پلان را عملی نموده است که دارای 25 فعالیت، 8 شاخص و 8 هدف می باشد.² ولی این تلاش ها همه پلان تحصیلات عالی را و دیگر موضوعات که روی آن باید تمرکز صورت گیرد احتوا نمی نماید.

فعالیت ها و شاخص های شامل در پلان مبارزه علیه فساد اداری تا حدی زیادی با وظایف و پروسه های وزارت ارتباط دارد که معروض به فساد اند. مشکل در این پلان عدم موجودیت خط مبدا است.

یکی از یافته های اساسی بازنگری نیاز به جمع آوری عواید بطور مناسب از موسسات تحصیلات عالی خصوصی است. در این پلان تاسیس یک کمیسیون و یک بورد نیز شامل است تا از اجراآت وزارت نظارت و ارزیابی به عمل آورد. در مرحله بازنگری و تحقیق این کمیسیون تاسیس نگردیده بود. علاوه بر این، معضل تحریر نمودن پایان نامه توسط خود محصلان هنوز باقی مانده است و در این مورد هیچ اقدام موثر صورت نگرفته است.

کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی ارزومند است که وزارت تحصیلات عالی به این سفارشات توجه خاص مبذول بدارد و در زمان تهیه پلان جدید نیز آنان را در نظر گیرد.

¹ <http://mec.af/index.php/reports/ac-plan-review>

² اسناد داخلی، ریاست حقوقی پارلمانی، وزارت تحصیلات عالی ۲۰ اسد ۱۳۹۶

1. راه اندازی بررسی جامع خطرات مبارزه با فساد اداری جهت شناسایی آسیب پذیری های عمده
2. توظیف این بررسی خطر به یک نهاد مستقل؛
3. بر اساس نتایج این بررسی تسوید یک پلان جامع مبارزه با فساد اداری برای سال های آینده؛

شماره	سفارشات
۱	وزارت مالیه در همکاری با وزارت تحصیلات عالی باید یک میکانیزم نظارت و ارزیابی را ایجاد نماید تا از جمع آوری عواید از موسسات تحصیلات عالی خصوصی اطمینان دهد که عواید بطور مناسب جمع آوری میگردد.
۲	وزارت تحصیلات عالی باید یک میکانیزم را ایجاد نماید تا در موسسات تحصیلات عالی خصوصی معضل داخله بعدی محصلان پس از کانکور حل گردد.
۳	وزارت تحصیلات عالی و ریاست موسسات تحصیلات عالی خصوصی باید یک میکانیزم را ایجاد نماید تا از اشتراک عملی محصلان در برنامه های حضوری اطمینان حاصل گردد.
۴	وزارت تحصیلات عالی و ریاست موسسات تحصیلات عالی خصوصی باید یک میکانیزم را ایجاد نماید تا این اطمینان حاصل گردد که محصلان پایان نامه های شان را خود شان تحریر نمایند، نه توسط اشخاص دیگر در بدل پول. این موضوع برای یکپارچگی علمی خیلی مهم است.
۵	وزارت تحصیلات عالی باید تفرری های بست های ریاست را در مطابقت با ماده 23 قانون خدمات ملکی انجام دهد.
۶	وزارت تحصیلات عالی باید پست های ریسان سرپرست را از طریق پروسه رقابتی توسط اشخاص مسلکی احراز نماید.
۷	وزارت تحصیلات عالی باید یک میکانیزم نظارت و ارزیابی را برای همه پروسه ایجاد موسسات تحصیلات عالی خصوصی ایجاد نماید تا زمینه فساد و خطرات آن در این پروسه کاهش یافته و یا محو گردد.
۸	وزارت تحصیلات عالی باید با وزارت عدلیه مسئله مقررہ تحصیلات عالی خصوصی را بطور منظم پیگیری نماید.
۹	وزارت تحصیلات عالی باید بودجه را مطابق نیاز ریاست ها تهیه نماید.
۱۰	وزارت تحصیلات عالی باید یک میکانیزم نظارت و ارزیابی را ایجاد نماید تا پول بدل اعاشه محصلان به حسابات بانکی آنها بطور ماهوار انتقال یابد.

مقدمه

وزارت تحصیلات عالی اعلان می نماید که این وزارت متعهد به موفقیت است و اینرا درک می نماید که کیفیت تحصیلات عالی در بهبود شخصی اتباع افغانستان و انکشاف ملی نقش کلیدی را ایفا می نماید.

دیدگاه وزارت تحصیلات عالی اینرا بیان می دارد که این وزارت یک سیستم تحصیلات عالی دولتی و خصوصی را ارایه خواهد نمود که پاسخگو به نیازمندی های انکشافی افغانستان باشد، رفاه عامه را انکشاف خواهد داد، به رسوم و عنعنات احترام خواهد کرد و دانش پیشرفته علمی را نهادینه خواهد ساخت که به سطح بین المللی شناخته شده و به صورت بهتر مدیریت خواهد گردید.^۳

میتودولوژی

بازنگری پلان مبارزه علیه فساد اداری وزارت تحصیلات عالی به خاطر صورت گرفت تا پیشرفت در زمینه تطبیق آن در این وزارت روشن گردد. جهت ارزیابی شاخص ها این پلان، تیم بازنگری نخست یک تحقیق را راه اندازی نمود، پالیسی های مربوط این وزارت، طرز العمل ها، ستراتیژی ها و پلان ها را جمع آوری نموده سپس آنرا مطالعه نمود. سپس در رابطه به شاخص های مندرج، تطبیق فعالیتها و مبارزه علیه فساد اداری معلومات اساسی از طریق مصاحبه ها با پاسخ دهندگان کلیدی، مشاهدات و مقایسه معلومات، بازنگری اسناد، تحلیل ها و بحث های گروهی، کسب گردید.^۴

در ارتباط به این راپور کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی با معین اداری و مالی آن وزارت بتاريخ 17 اسد 1396 مصاحبه های را انجام داد. همچنان کمیته مستقل مشترک نظارت و ارزیابی با مسئولین دیگر آن وزارت به شمول رئیس مالی، اداری و پالیسی، منابع بشری، تدارکات، حقوقی، تفتیش داخلی نیز مصاحبه های را انجام داد.

یافته ها

این بازنگری بررسی مینماید که وزارت تحصیلات عالی شاخص ها و فعالیت های مندرج در پلان را عملی ساخته است یا خیر.

طبق پلان مبارزه علیه فساد اداری وزارت تحصیلات عالی اهداف این پلان قرار ذیل اند؛ تشخیص فساد اداری، کاهش خطرات فساد در وزارت و در ارایه خدمات تحصیلات عالی. بخاطر تکمیل نمودن این اهداف وزارت تحصیلات عالی 8 هدف، 8 شاخص و 25 فعالیت را تعیین نموده است. تحلیل و ارزیابی اهداف، فعالیت ها و شاخص ها قرار ذیل انجام داده است.

³ <http://www.mohe.gov.af/policy1/en>

⁴ زمان بازنگری در اسد ۱۳۹۶ آغاز و در میزان پایان یافت

1 بازنگری اسناد تقنینی

اهداف	فعالیتها	خط مبدا	شاخصها
بازنگری اسناد تقنینی	تشدید فعالیت ها و اقدامات پیگیری طی مراحل اسناد تقنینی در تقاهم با ادارات ذیربط	ربع اول سال	بازنگری و تجدید نظر روی محتویات اسناد تقنینی و ترتیب آن بر وفق قوانین و نیاز های آموزش تحصیلات عالی

یافته ها

اکثر اسناد تقنینی وزارت تحصیلات عالی (مقررہ ہا، طرز العمل ہا و رهنمودہا) پس از بازنگری به ادارات مربوطہ جهت طی مراحل ارسال گردیدہ است. اینگونہ اسناد کہ تعدیل آن در صلاحیت وزارت است مانند طرز العمل ہا و رهنمود ہا، طی مراحل گردیدہ اند.⁵ اما، تعدیلات کہ نیاز بہ تصویب وزارت عدلیہ دارد تا حال بہ وقت و زمان اش طی مراحل نگردیدہ است.⁶

در سال 1396 یک تعداد از مقررہ های تحصیلات عالی تصویب گردیدند مانند قانون تحصیلات عالی، مقررہ تحصیلات عالی شبانہ و مقررہ ارزیابی اسناد تحصیلات عالی.⁷ اما سہ سال است کہ مقررہ تاسیس موسسات جدید تحصیلات عالی خصوصی در ادارہ امور ریاست جمہوری در جریان است.⁸

علاوہ بر این، وزارت تحصیلات عالی یک تعداد طرز العمل های زیاد را تصویب کردہ است مانند طرز العمل سیستم کردیت علمی و طرز العمل انکشاف اساسی علمی. در پهلوی این، یک تعداد رهنمود ہا نیز تصویب گردیدہ اند مانند رهنمود انکشاف نصاب موسسات تحصیلات عالی و رهنمود تعیین کاندیدان برای بورسیہ ہا.⁹

پلان مبارزہ با فساد اداری وزارت تحصیلات عالی فاقد زمانبندی دقیق است. پلان زمانبندی عبارت از وضعیت است کہ توسط آن بعضی چیزها اندازی گیری و یا مقایسہ می گردد و شاخص عبارت از خاصیت قابل مشاہدہ و قابل اندازہ گیری است کہ جهت نیل بہ اہداف تغییر یک برنامه و یا پیشرفت در آن را نشان می دہد.¹⁰

⁵ مصاحبہ با کارمندان ریاست امور علمی ۲۵ سنبلہ ، ۱۳۹۶

⁶ مصاحبہ با یک کارمند وزارت

⁷ مصاحبہ با کارمندان وزارت

⁸ راپور داخلی ریاست امور علمی وزارت تحصیلات عالی ۱۳۹۶

⁹ <http://whatis.techtarget.com/definition/baseline>

نتیجه

در این قسمت اکثر فعالیت ها انجام گردیده اند و اهداف مشخص نیز تا حدی کسب گردیده اند، اما مطابق پلان مبارزه با فساد اداری پیگیری دیگر اسناد تقنینی در ربع اخیر سال صورت خواهد گرفت.

2 ایجاد سیستم تفتیش و کنترل موثر مبنی بر نیازمندی ها در وزارت تحصیلات عالی

اهداف	فعاليتها	خط مبدا	شاخصها
ایجاد سیستم تفتیش و کنترل موثر مبنی بر نیازمندی ها در وزارت تحصیلات عالی	توسعه تشکیل و بازنگری تشکیل و لایحه وظایف ریاست تفتیش داخلی بر اساس چارچوب جدید تشکیل سال 1396 وزارت	ربع اول سال	ایجاد 8 پست جدید

یافته ها

بر اساس نیاز های وزارت تحصیلات عالی به خاطر ایجاد سیستم موثر تفتیش و کنترل در ریاست تفتیش 8 پست جدید منظور گردیده اند و مقرری ها به خاطر آن صورت خواهد گرفت تا ریاست تفتیش داخلی تقویت گردد و انکشاف یابد.^{۱۱}

از جمله 8 پست که مقرری به خاطر آن صورت خواهد گرفت صرف 3 پست (تفتیش داخلی دیپارتمنت موسسات تحصیلات عالی، مفتش تحصیلات عالی خصوصی در مرکز، مفتش تحصیلات عالی خصوصی در ولایات مقرر گردیده اند).^{۱۲}

تقرری در پست های باقی مانده در جریان است. بر اساس فرمان ریاست جمهوری تقرری ها بر همه پست ها باید از طریق کمیسیون خدمات ملکی صورت گیرد. از همین رو این پروسه یک مقدار طولانی گردیده است.^{۱۳}

لایحه وظایف 5 پست دیگر تا هنوز ترتیب گردیده است،^{۱۴} و شرح وظایف 3 پست دیگر در جریان است.^{۱۵} مسئولین این وزارت از نبود تجهیزات تخنیکی مانند کمره و تیپ ریکارد که توسط آن در کارها سهولت ایجاد گردیده و اسناد و شواهد جمع آوری می گردد شکایت نمود.^{۱۶}

^{۱۰} <http://www.endvawnow.org/en/articles/336-indicators.html>

^{۱۱} مصاحبه با کارمند وزارت تحصیلات عالی ، 18 اسد 1396.

^{۱۲} راپور داخلی ریاست تفتیش ، وزارت تحصیلات عالی ۱۳۹۶ /۱/۱۶

^{۱۳} مصاحبه با کارمندان وزارت ۱۳۹۶ /۶/۷

^{۱۴} راپور ریاست تفتیش داخلی و منابع بشری وزارت تحصیلات عالی ۱۳۹۶ /۱/۱۶ . ۱۳۹۶

^{۱۵} ایضا

^{۱۶} مصاحبه با کارمندان وزارت ۱۳۹۶ /۶/۷

نتیجه

در این بخش اهداف مشخص تا حدی کسب گردیده اند، اما حکم تقنینی رییس جمهور عامل معطل سازی پروسه تقرر پست های دیگر گردیده است.

3 - ایجاد شیوه های موثر نظارت و ارزیابی از عملکرد وزارت مزبور جهت تطبیق پروژه های انکشافی در مرکز و ولایات.

اهداف	فعالیت ها	خط مبدا	شاخص ها
ایجاد شیوه واحد و اثر گزار نظارت و ارزیابی از کارکرد های وزارت	- ایجاد یک بورد یا کمیته نظارت و ارزیابی از فعالیت های وزارت و ریاست های مربوطه آن در ولایات. - تدوین لایحه وظایف کمیته یا بورد نظارت و ارزیابی	ربع اول	تعیین بورد متذکره متشکل از روسای ادارات مرکزی نمایندگان پوهنتون های مرکزی خواهد بود.

یافته ها و نتیجه گیری

فعالیت های که باید جهت ایجاد بورد یا کمیته نظارت و ارزیابی از عملکرد وزارت متذکره انجام می شد و همچنان لایحه وظایف کمیته متذکره تا کنون تدوین نشده است.¹⁷ بطور کل این هدف کسب نگردیده است.

4 - حصول اطمینان از شفافیت و قانونی بودن روند استخدام کادر ها و سایر کارمندان در بیست ها اکادمیک و غیر اکادمیک.

اهداف	فعالیت ها	خط مبدا	شاخص ها
حصول اطمینان از شفافیت و قانونی بودن روند استخدام کادر ها و سایر کارمندان.	- بازنگری کمیته های کاری. - حل و فصل منازعات برنامه ارتقاء ظرفیت برای نتایج (سی بی آر)، استخدام بست های رقابتی پائین رتبه. - جمع آوری معلومات و تشخیص گام های عملی جهت جلوگیری از ایجاد آنعده از پوهن خئی ها و دیپارتمنت ها که بر خلاف مقررات و تصامیم کمیسیون عالی تحصیلات خصوصی ایجاد صورت گرفته باشد. - جلوگیری از نفوذ و مداخله افراد غیر مسئول در امور کمیته های	ادامه دارد	بررسی کمیته بر اساس رهنمود ها و ساختار لایحه وظایف

¹⁷.. مصاحبه با یک تن از کارمندان وزارت تحصیلات عالی- 7 سنبله 1396

		<p>مربوطه امتحان استخدام.</p> <p>- حصول اطمینان از شفافیت در روند تطبیق قانون کار، قانون خدمات ملکی و مقررات مربوطه استخدام در روند استخدام کادرها و سایر کارمندان در مرکز و ولایات.</p> <p>- تأمین عدالت در رابطه به مکافات و مجازات بر اساس قوانین و مقررات</p>	
--	--	---	--

یافته ها

ریاست منابع بشری کمیته های استخدام را بر اساس قانون خدمات ملکی ایجاد نمود.¹⁸ تمام پروسه های استخدام تحت نظارت کمیسیون موظف که متشکل از نمایندگان کمیسیون مستقل خدمات ملکی، ریاست منابع بشری، ریاست جنر و سایر ریاست های مربوطه است، میگردد.¹⁹

طبق اظهارات یک کارمند وزارت تحصیلات عالی، تمام مقرری ها ، بجز موارد سی بی آر، از سوی کمیسیون خدمات ملکی بر اساس حکم شماره 1160 رئیس جمهور مورخ 30-03-1396، انجام میشود.

کمیته نظارت و ارزیابی دریافته است که شش پست ریاست های کلیدی در وزارت تحصیلات عالی از سوی سرپرستان اداره میگردد²⁰ و این وضعیت میتواند مانع رتسا گردد تا فعالیت ها و مسئولیت های شان را به درستی انجام دهند.

پنج پست ریاست های کلیدی مستقیماً به پیشنهاد وزیر و منظوری رئیس جمهور اشغال شده است²¹ اما این اقدام برخلاف میکانیزم استخدام مسجل در قانون خدمات ملکی میباشد.²² پروسه استخدام پنج پست ریاست های کلیدی از طریق پروسه رقابتی صورت نگرفته است.

بر اساس مصاحبه با یکی از کارمندان این وزارت، بودجه کافی برای جمع آوری معلومات غرض شناسائی و تشخیص آنعده از فاکولته ها و دیپارتمنت ها که خلاف مقررات و تصامیم کمیسیون عالی تحصیلات عالی خصوصی ایجاد گردیده اند، وجود ندارد. از اینرو، معلوم می شود که این امر تا کنون انجام نشده است.²³

¹⁸ مصاحبه با یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی- 19 سنبله 1396

¹⁹ گزارش داخلی وزارت تحصیلات عالی پیرامون مبارزه علیه فساد اداری-1395-1396

²⁰ راپور داخلی آمریت منابع بشری وزارت تحصیلات عالی، 20/6/1396.

²¹ ایضاً

²² قانون خدمات ملکی، ماده 23: مقرری مامور خدمات ملکی به اساس اهلیت و مهارت مسلکی، بدون تبعیض طبق سند تقنینی مربوطه صورت میگیرد

²³ مصاحبه با یک تن از کارمندان وزارت تحصیلات عالی- 1396/8/1

برای جلوگیری از نفوذ و مداخلات افراد غیر مسئول در امور کمیته امتحان استخدام، تمام روند استخدام پست های بالاتر از بست 6 بر اساس قانون کمیسیون خدمات ملکی تحت سرپرستی ریاست های مربوطه، منابع بشری، اداری، مالی جهت تأمین شفافیت در پروسه های استخدام صورت گرفته است.²⁴

در رابطه به مکافات و مجازات، ریاست تفتیش داخلی دو قضیه را شناسائی نموده که در این رابطه وزارت تحصیلات عالی اقدامات لازم را اتخاذ نمود. در قضیه نخست وزارت تحصیلات عالی رئیس پوهنخی اقتصاد پوهنتون کابل را که دو محصل را بطور غیر قانونی از طریق بورسیه ها به خارج از کشور اعزام نموده بود از وظیفه سبک دوش نمود، بعداً رئیس پوهنخی اقتصاد پوهنتون کابل در این مورد مقصر ثابت گردید.²⁵ و قضیه دوم در مورد سرقت دستگاه التراسوند (معاینات تلویزیونی) از پوهنخی طب بود. قضیه متذکره مورد پیگیری قانون قرار گرفت و دستگاه معاینات تلویزیونی بازگردانده شد.

نتیجه گیری

یک سوم پست های کلیدی از سوی رئسای سرپرست اداره میگردد و بعضی پست های کلیدی دیگر به پیشنهاد وزیر اشغال شده اند. از اینرو، بر اساس بحث فوق چنین نتیجه گیری میشود که هدف تطبیق نشده است.

5 - تقویت و ارتقای کیفیت موسسات تحصیلات عالی خصوصی غرض ارائه خدمات تحصیلی طبق قواعد و مقررات وزارت

اهداف	فعالیت ها	خط مبدا	شاخص ها
تقویت و ارتقای کیفیت موسسات تحصیلات عالی خصوصی غرض ارائه خدمات تحصیلی طبق قواعد و مقررات وزارت.	<p>- نظارت و حصول اطمینان از ارائه فرصت های تخنیکی و منابع بشری در موسسات تحصیلات عالی خصوصی در مرکز و ولایات.</p> <p>- تکمیل دور سوم ارزیابی موسسات تحصیلات عالی خصوصی جهت تطبیق استراتژی تحصیلات عالی به هدف عرضه خدمات با کیفیت و اتخاذ گام ها لازم بر اساس نیازمندی های بازار.</p> <p>- راه اندازی/اقدامات و فعالیت ها جهت ایجاد یک میکانیزم مناسب برای کتاب ثبت نام، کتاب نتایج برای هر سمستر و کتاب فراغت محصلین.</p> <p>- نظارت و کنترل مداوم روی فعالیت های اکادمیک پوهنتون/دانشگاه ها و موسسات تحصیلات عالی خصوصی.</p>	ادامه دارد	<p>نهایی سازی مقررۀ ایجاد و طرز العمل فعالیت های موسسات تحصیلات عالی خصوصی</p>

²⁴ مصاحبه با یک تن از کارمندان وزارت تحصیلات عالی، 1396/6/19.

²⁵ مصاحبه با یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی- 1396/6/7.

		<p>- اتخاذ اقدامات جهت جلوگیری از ایجاد آنعده از پوهن‌خ‌ی ها و دیپارتمنت‌ها که بطور غیر قانونی ایجاد می‌گردند.</p> <p>- نظارت بر روند جمع آوری و تحویل عواید موسسات تحصیلات عالی خصوصی.</p>	
--	--	---	--

یافته‌ها

طبق اظهارات رئیس موسسات تحصیلات عالی خصوصی، غرض تقویت کیفیت تحصیلات عالی، وزارت تحصیلات عالی اقداماتی را جهت نظارت و حصول اطمینان از ارائه فرصت‌های تخنیکی و منابع بشری به موسسات تحصیلات عالی خصوصی در مرکز و ولایات، روی دست گرفته است. اما بدلیل عدم موجودیت بودجه این فعالیت انجام نشده است و همچنان دور سوم نظارت روند موسسات تحصیلات عالی خصوصی تا کنون آغاز نگردیده است. با این حال، مقامات غرض دریافت بودجه سعی و تلاش می‌ورزند تا این روند را به اسرع وقت آغاز نمایند²⁶

نظارت و کنترل مداوم بر فعالیت‌های پوهنتون‌ها و موسسات تحصیلات عالی خصوصی به دلیل عدم موجودیت بودجه تا ماه میزان سال 1396 در تمام ولایات کشور صورت نگرفته بود.²⁷ ریاست موسسات تحصیلات عالی خصوصی (DOPHEI) مقررۀ ایجاد و طرزالعمل فعالیت‌های موسسات تحصیلات عالی خصوصی را به هدف تأمین شفافیت مورد بازنگری قرار داد، و حالا مقررۀ متذکره از سه سال بدینسو منتظر طی مراحل در اداره امور ریاست جمهوری است.²⁸

با انفاذ این مقررۀ عوامل فساد کاهش خواهد یافت. بر اساس مقررۀ پیشنهادی یک دیتابیس برای شمولیت محصلین، نتایج سالانۀ محصلین و کتاب فراغت محصلین ایجاد خواهد گردید. تا 29 میزان سال 1396، این مقررۀ تصویب نشده بود. هرچند، سه موسسه جدید تحصیلات عالی خصوصی (مورا، جهان نور و نخبگان) به اساس حکم رئیس جمهور در سال 1394 و 1395 تاسیس گردیده است، سه حکم متذکره رئیس جمهور در خلاف حکم شماره 769 مورخ 1393 11/28 قرار دارد. طبق یکی از این احکام یکی از

²⁶ مصاحبه با یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی 1396/6/16

²⁷ ایضاً

²⁸ مصاحبه با یک تن از کارمندان وزارت تحصیلات عالی 1396/6/16.

²⁹ گزارش داخلی وزارت تحصیلات عالی پیرامون مبارزه علیه فساد اداری- 1395-1396.

این موسسات تحصیلات عالی خصوصی مربوط به یک نماینده رهبری حکومت وحدت ملی می‌گردد. اما، کار و فعالیت 57 موسسه تحصیلات عالی خصوصی در کابل و ولایات در سال 1393 به تعلیق درآورده شد.³⁰

در حال حاضر، ریاست موسسات تحصیلات عالی خصوصی دارای 26 کارمند است، در حالیکه شمار محصلین موسسات تحصیلات عالی خصوصی بیشتر از شمار محصلین موسسات تحصیلات عالی دولتی/ پوهنتون های دولتی میباشد. از اینرو، رئیس موسسات تحصیلات عالی خصوصی پیشنهاد گسترش و ارتقای این ریاست را به معینت می نماید.³¹

کمیته نظارت و ارزیابی دریافته است که دو نقطه آسیب پذیر فساد اداری در موسسات تحصیلات عالی خصوصی موجود است. محصلین باید پایان نامه (مونوگراف) را خودشان بنویسند، حالانکه، برخی از آنها پایان نامه هایشان را توسط دیگران تهیه می کنند. در این رابطه، هیچ میکانیزم نظارت و ارزیابی در دستور کار قرار ندارد تا اطمینان حاصل گردد که محصلین پایان نامه های شان را خود می نویسند.³²

موضوع دوم این است که برخی از محصلین که نمی توانند در امتحان کانکور موسسات تحصیلات عالی خصوصی اشتراک ورزند، بعداً شمولیت این موسسات را حاصل می نمایند، اما نام های آنان در کتاب مربوطه امتحان کانکور موجود نمی باشد. زمانیکه فارغ میشوند آنها جهت تصدیق اسناد تحصیلی شان به ریاست موسسات تحصیلات عالی خصوصی مراجعه می نمایند، ریاست متذکره تصدیق نامه هایشانرا تصدیق نمی کند، بخاطر که نام هایشان در کتاب امتحان کانکور موجود نیست.³³

از اینرو، این پروسه مشکلاتی زیادی را به محصلین و همچنان ریاست موسسات تحصیلات عالی خصوصی به بار میآورد و معمولاً چنین قضایا به شورای عالی وزارت تحصیلات عالی راجع می‌گردد.³⁴ طبق مصاحبه با یکی از کارمندان آن وزارت، این پروسه آسیب پذیر و معروض به فساد اداری است، بخاطریکه شخصی که در امتحان کانکور اشتراک نه ورزیده است اما به نحوی از انحا اسناد تحصیلی اش را از سوی ریاست موسسات تحصیلات عالی خصوصی و وزارت تحصیلات عالی تصدیق میکند.

ریاست موسسات تحصیلات عالی خصوصی با کمبود مکان و تشکیل مواجه است، از اینرو، ریاست متذکره نمی تواند از موسسات تحصیلات عالی تقاضای دریافت مونوگراف محصلین را کند. در عوض، حالا آنها درخواست شماره مکتوب، موضوع و تأیید مونوگراف را از موسسه تحصیلات عالی خصوصی مربوطه می نماید.³⁵

³⁰ سند داخلی ریاست موسسات عالی تحصیلات خصوصی، لست موسسات تعلیق شده طبق حکم ریاست جمهوری شماره 769 مورخ 1393/11/28

³¹ مصاحبه با یک تن از کارمندان وزارت تحصیلات عالی، 1396/7/11.

³² ایضا

³³ مصاحبه با دو تن محصل که فاکولته را به اتمام رسانیده اند اما از اینکه نام هایشان در امتحان کانکور موسسه مربوطه موجود نیست، با مشکلات در تصدیق اسناد شان مواجه اند- 10 میزان 1396.

³⁴ مصاحبه یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی- 11 میزان 1396.

³⁵ مصاحبه با یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی- 11 میزان 1396.

نظارت بر روند جمع آوری عواید موسسات تحصیلات عالی خصوصی که بر تأمین شفافیت تأکید می نماید، تا کنون صورت نگرفته است و بر اساس اظهارات یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی، وزارت مالیه باید روند جمع آوری عواید موسسات تحصیلات عالی خصوصی را نظارت نماید.³⁶ با تشریک مساعی با وزارت تحصیلات عالی، وزارت مالیه باید جهت تأمین شفافیت در روند جمع آوری عواید موسسات تحصیلات عالی خصوصی بر این روند نظارت میداشت.³⁷

نتیجه گیری

وزارت تحصیلات عالی جهت پیشبرد فعالیت های نظارتی و ارزیابی با کمبود بودجه مواجه است. میکانیزم نظارتی جهت نظارت و ارزیابی روند پایان نامه / مونوگراف نویسی محصلین و حصول اطمینان از اینکه محصلان بطور منظم در صنوف شان اشتراک می ورزند در وزارت تحصیلات عالی موجود نیست. از اینرو، و بر اساس بحث فوق در رابطه به هدف پنجم، چنین میتوان نتیجه گیری نمود که هدف مزبور تطبیق نشده است.

6 - تقویت پروسه ملی امتحان کانکور

اهداف	فعالیت ها	خط مبدا	شاخص ها
تقویت پروسه ملی امتحان کانکور	<ul style="list-style-type: none"> - گسترش تشکیل ریاست عمومی امتحانات کانکور و استخدام کارمندان مناسب و متخصص. - تجهیز کمیته ها با تجهیزات و وسایل پیشرفته (سیستم بایومتریک). - نهایی سازی مقررۀ حق الزحمه امتحان کانکور. - اتخاذ اقدامات مشخص جهت جذب حمایت کابینه حکومت وحدت ملی غرض جلوگیری نفوذ و مداخلات افراد و نهاد های زورمند در پروسه امتحان کانکور. 	ربع اول	ایجاد پست های جدید

یافته ها

ریاست امتحانات کانکور بر اساس تشکیل جدیدش نیاز به استخدام 9 پست جدید دارد، اما به دلیل حکم شماره 1160 رئیس جمهور، مورخ 1396/3/30 که تمام ادارات را ملزم میسازد تا مقرری ها از سوی کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی صورت گیرد، نمی تواند این کار را انجام دهند.³⁸

³⁶ مصاحبه با یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی - 26 سنبله 1396.

³⁷ مصاحبه با یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی. 1396/7/3.

³⁸ حکم شماره 1289 مورخ 1396/04/18.

پروسه استخدام کارمندان وزارتخانه های دولت از سوی کمیسیون مستقل اصلاحات اداری و خدمات ملکی بسیار زمانگیر است. اما ریاست امتحانات کانکور نیاز دارد تا استخدام کارکنان مورد نیازش را به زود ترین فرصت انجام دهد، از اینرو غرض تسریع روند متذکره، رهبری وزارت تحصیلات عالی تصمیم گرفت موضوع را به شورای عالی و کابینه ارجاع نماید تا وزارت تحصیلات عالی را اجازه دهد که استخدام کارکنان مورد نیازش را در 9 پست از طریق ریاست منابع بشری وزارت مزبور انجام دهد.³⁹

ریاست امتحانات کانکور پروسه کانکور را با تجهیزات و سیستم پیشرفته و مدرن مجهز ساخته است. طوری که قبلاً فورمه ها امتحان کانکور به متعلمین توزیع میگرددید، پس از خانه پوری، فورمه و کاپی تذکره به ریاست امتحانات کانکور سپرده میشد و سپس متعلمین کارت شمولیت امتحان کانکور را دریافت مینمودند. در حال حاضر، متعلمین نخست از طریق سیستم بایومتریک ثبت و راجستر میشوند و پس از آن کارت شمولیت امتحان کانکور را از سوی ریاست امتحانات کانکور دریافت نموده و سپس میتوانند در امتحان کانکور اشتراک نمایند.⁴⁰

ریاست کانکور به هدف تأمین شفافیت در پروسه امتحان کانکور برخی از ابتکارات آتی را انجام داده است:

- ایجاد مطبعه مدرن، مجهز با تکنالوژی معلوماتی جهت چاپ سوالات کانکور و فعال سازی سیستم بایومتریک متقاضیان کانکور.
- بهبود و غنی سازی بانک سوالات.
- ایجاد تغییر در زمان و شیوه اخذ امتحان کانکور، طوریکه برای هر متقاضی کانکور یک نوع پارچه سوالات فراهم گردد و متقاضیان بتوانند طبق شرایط وضعیت جوی ولایات مربوطه شان در امتحان کانکور اشتراک نمایند.⁴¹ تا کنون تغییرات متذکره تا حدی روی پروسه امتحان کانکور اثرات مثبت داشته است.

طبق اظهارات یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی، مقررۀ حق الزحمه امتحان کانکور از سوی وزارت عدلیه غرض تصویب به کابینه حکومت به تاریخ 1396/06/26 ارسال گردید. مقررۀ متذکره تا 1396/07/02 تحت مراحل تصویب قرار داشته و تصویب نگردیده است.⁴² در جریان امتحان کانکور هیئت موظف وزارت تحصیلات عالی با حمایت کابینه حکومت وحدت ملی بمنظور جلوگیری از هرنوع نفوذ و مداخلات در پروسه امتحان کانکور، از چندین ولایت کشور بازدید بعمل آورد.⁴³

³⁹ مصاحبه با یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی- 2 میزان سال 1396.

⁴⁰ ایضاً

⁴¹ گزارش داخلی وزارت تحصیلات عالی در رابطه به مبارزه علیه فساد اداری- 1395-1396.

⁴² مصاحبه با یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی- 3 میزان 1396.

⁴³ ایضاً

نتیجه گیری

ریاست امتحانات کانکور غرض تقویت پروسه امتحان کانکور نیاز به استخدام کارکنان در پست های جدید دارد. پروسه کانکور به دلیل راه اندازی برخی از اقدامات و ابتکارات تخنیکي از سوی ریاست کانکور، بهبود یافته است. بر این اساس، هدف قسماً تطبیق گردیده است.

7- ساده سازی پروسه تدارکات و بررسی موثریت قرارداد های پروژه های انکشافی و غیر انکشافی.

اهداف	فعالیت ها	خط مبداء	شاخص ها
ساده سازی پروسه تدارکات و بررسی موثریت قرارداد های پروژه های انکشافی و غیر انکشافی.	<ul style="list-style-type: none"> - فراهم سازی رهنمود جدید کاری طبق قانون تدارکات و مقررہ ها جهت سهم گیری فعال داوطلبان در پروسه تدارکات. - جلوگیری از عوامل فساد در پروسه داوطلبی و آفر گشایی. - نظارت مداوم بر قرارداد های پروژه های انکشافی به ویژه نظارت و تفتیش از این پروژه ها در مرکز و ولایات. <p>- ایجاد هماهنگی میان بخش های مربوطه غرض تطبیق قانونی پروژه ها و توزیع گزارشات حاصله در رابطه به پیشرفت به موقع پروژه ها.</p> <p>- نظارت و ارزیابی مداوم از فعالیت های ریاست انکشاف تحصیلات عالی، پروژه انکشاف تحصیلات عالی (HEDP) و برنامه حمایت پوهنتون ها (USWDP).</p>	تمام سال	بررسی میکانیزم پروسه تدارکات و مشروعیت بودجه اصلی و انکشافی.

یافته ها

گامی پیرامون راه اندازی داوطلبی، آفر گشایی، جزئیات قرارداد ها و پروسه تدارکات از طریق یک میکانیزم شفاف برداشته شده است.

⁴⁴ تا حال هیچ رهنمود جدید کاری انکشاف نیافته است.⁴⁵

⁴⁴ ریاست تدارکات، گزارش داخلی وزارت تحصیلات عالی- 1396.
⁴⁵ بحث گروهی با کارکنان وزارت تحصیلات عالی. 1396/6/27.

برای جلوگیری از عوامل فساد در داوطلبی و روند آفر گشایی تحت ظرفیت وزارت و در آن محدوده، پروسه تدارکات تحت نظر هیئت مشترک متشکل از نمایندگان ریاست های پلان و پالیسی، اداری، مالی، تدارکات و سایر بخش های مربوطه، صورت گرفته است.⁴⁶

قبل از انحلال دیپارتمنت تدارکات، دیپارتمنت مذکور بطور مداوم پروژه های انکشافی و قرارداد ها را تحت نظارت داشت، به ویژه پروژه ها را در مرکز و ولایت مورد نظارت و تفتیش قرار میداد، اما از اوایل سال روان، هیچ نظارت و تفتیشی انجام نشده است.⁴⁷

طبق اظهارات رئیس اداری و مالی، وی هر دو هفته یک بار با اشخاص رابط و هماهنگ کنندگان ولایات مربوطه کنفرانس ویدیویی دائر می نماید تا از تطبیق درست و نظارت مداوم پروژه ها و ایجاد هماهنگی میان بخش های مربوطه، اطمینان حاصل گردد.⁴⁸

با ایجاد تشکیل جدید، ریاست تدارکات تمام پست های کارکنان ریاست متذکره را در اوایل سال 1396 منحل گردانید و کارمندان به حالت تعلیق درآورده شد.⁴⁹ زمانیکه وظیفه یک کارمند تحت تعلیق قرار میگیرد، نمی تواند روی اسناد رسمی امضاء نماید، اما از زمانیکه وظایف کارکنان ریاست تدارکات به حالت تعلیق درآورده شده است، کارکنان بطور عادی به وظایف خویش ادامه داده و همچنان روی اسناد رسمی امضاء می نمایند.⁵⁰ سپس کارکنانی که وظایف شان به حالت تعلیق درآورده شده عریضه را به اداره امور ریاست جمهوری ارسال داشتند و طی آن خواهان تعیین سرنوشت وظایف شان گردیدند، اما تا تاریخ 27 سنبله سال روان پاسخ واضح از سوی اداره امور ریاست جمهوری حاصل ننموده اند، از اینرو سرنوشت کارکنان مذکور در هاله ای از ابهام قرار دارد و وظایف شان همچنان در حالت تعلیق است.⁵¹ بر اساس اظهارات مقامات وزارت تحصیلات عالی تیم بررسی دریافته است که هیچ نظارت و ارزیابی مستمر از فعالیت های پروژه انکشاف تحصیلات عالی (HEDP) از سوی وزارت تحصیلات عالی صورت نگرفته است. برنامه حمایت از پوهنتون ها (USWDP) که مربوط به اداره انکشاف بین المللی امریکا است، کار و فعالیت اش را به وزارت تحصیلات عالی گزارش نداده و هماهنگ نمی سازد.⁵²

نتیجه گیری

در حال حاضر ریاست تدارکات منحل گردیده است و هیچ نظارت و ارزیابی از پروژه های انکشافی و غیر انکشافی صورت نگرفته است. هیچ نظارت و ارزیابی از پروژه انکشاف تحصیلات عالی (HEDP) و برنامه حمایت پوهنتون ها (USWDP) از سوی وزارت تحصیلات عالی تا 3 میزان 1396 صورت نگرفته است. این هدف قسماً تطبیق شده است.

⁴⁶ ایضاً

⁴⁷ ایضاً

⁴⁸ مصاحبه با یکی از کارمندان وزارت تحصیلات عالی- 3 میزان 1396.

⁴⁹ بحث گروهی با کارمندان وزارت تحصیلات عالی، 1396/6/27.

⁵⁰ ایضاً

⁵¹ ایضاً

⁵² مصاحبه با رئیس اداری و مالی- 3 میزان 1396.

8 - شفافیت در امور مالی و اداری (جلوگیری از عوامل فساد اداری در دیپارتمنت های مربوطه)

اهداف	فعالیت ها	خط مبدا	شاخص ها
تأمین شفافیت در امور مالی و اداری	ایجاد میکانیزمی برای ارسال پول بدل اعاشه به حسابات بانکی محصلین مستحق.	ربع اول سال	گشایش حسابات بانکی برای آنعده از محصلین که مستحق دریافت پول بدل اعاشه اند.

یافته ها

برای رسیدن به هدف تأمین شفافیت در امور مالی و اداری وزارت تحصیلات عالی، ریاست مالی و اداری جلساتی را پیرامون پیشرفت و تطبیق فعالیت های تمام کارکنان به نحو شفاف، تشکیل میدهد و جهت زدودن عوامل فساد اداری بر انجام عملکرد درست و مشروع در زمینه مبارزه علیه فساد اداری تأکید می ورزد.⁵³

ریاست مالی و اداری با اجرای طرز العمل جدید پول بدل اعاشه که قبلاً بطور نقد به محصلین داده میشد، به حسابات بانکی آنها انتقال میدارد، که این امر در گذشته معروض به فساد اداری بود.⁵⁴

طبق اظهارات یکی از کارمندان وزارت، 1830 افغانی به عنوان بدل اعاشه در یک ماه به هر محصل یک رقم بسیار اندک است. طی این سال، وزارت تحصیلات عالی پیشنهاد افزایش این رقم را به 2500 افغانی نمود، اما پیشنهاد متذکره تا هنوز طی مراحل نشده است.⁵⁵ همچنان بر بنیاد مصاحبه ها با محصلین کابل و مزار شریف، الی تاریخ 19 میزان سال جاری پول بدل اعاشه آنها به حساب بانکی ایشان انتقال داده نشده است.⁵⁶

چالش های که ریاست مالی و اداری نیز به آن اشاره نمود عبارت اند از کمبود بودجه جهت رفع نیاز مندی ها و انکشاف نا کافی پوهنتون های دولتی است. برخی از پوهنتون ها در مناطق پر چالش قرار دارند، در حالیکه آنها بطور فعال عمل نمی کنند اما بنا به دلایل سیاسی هنوز هم بطور غیر فعال به کارشان ادامه میدهند. در کل 38 پوهنتون در سراسر کشور وجود دارد.⁵⁷

⁵³ ایضاً

⁵⁴ گزارش داخلی، ریاست مالی و اداری وزارت تحصیلات عالی- 1396

⁵⁵ مصاحبه با رئیس مالی و اداری، وزارت تحصیلات عالی- 3 میزان 1396

⁵⁶ مصاحبه با دو نفر محصلین کابل و مزار شریف 1396/7/19

⁵⁷ مصاحبه با یکی از کارمندان، وزارت تحصیلات عالی- 3 میزان 1396

نتیجه گیری

این هدف قسماً بدست آمده است، بسیاری از محصلین حالا حسابات بانکی جهت بدل اعاشه دارند، اما به دلایل برخی از مسائل اداری پول بدل اعاشه شماری زیادی از محصلین به حساب بانکی شان واریز نگردیده است. به ویژه در کابل که میزبان شمار درشت از محصلین است.